

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Program for årsmødet 2006	side	3
Hovedbestyrelsesmødet	side	4
Søndergård i Ølsted	side	6
Horsens og Bygholm	side	7
Dansk bondelandbrug og Grundtvig	side	10
Nyt fra kredsene	side	12
Kursus: Slægt skal følge slægters gang	side	14
Tilmelding til årsmødet	side	15
»Kroghbrogård« - en slægtshistorie	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

februar/marts 2006

Nr. 380 - 62. årgang

*Søndergård ved Løsning bliver udgangspunktet for årsmødearrangementerne
27. - 28. maj 2006*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomsrådgiver:

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 59 21 18 80, fax 59 21 18 10

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74

Næstformand:
Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40,
Sædding, 6830, Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21
(Formand: Bladudvalget)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«
Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 20
(Formand: Bornholmskreds)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalme
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Ole Krogh Jensen
»Kroghbrogård«,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved
Tlf.: 55 54 00 56
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup,
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Karen Jacobsen
»Østergård«
Melbyvej 3
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskreds)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krog
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«
Tarpvej 13, Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 97 33 13 83.
(Formand: Ringkøbing Amt)

Grethe Plagborg,
Mejerigården 28 S
7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Knud Høstgaard Møller,
Lærkevej 34
Balling, 7860 Spøttrup,
tlf. 97 56 40 71

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn
8500 Grenå,
tlf. 86 30 17 77
(Formand: Århus Amt
og Arkivudvalget)

Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99

Niels Christian Jørgensen
Årupvej 29,
8722 Hedensted,
tlf.: 75 89 27 11
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe,
tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Himmerlandskreds)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund
»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Dagene længes og vinteren er så åbenbart på retur, alle må glæde sig over at det nu går den rigtige vej, og dagene bliver mærkbart lysere.

Vi oplever en periode, hvor Danmark er kommet i fokus verden over, og i særdeleshed i de muslimske lande.

Alt dette blot på grund af nogle, for de fleste vel harmløse, tegninger i Jyllands Posten.

Det er svært at forstå, at noget sådan kan afføde så kraftige protester, men det er blot udtryk for, at det var den sag der udløste en masse indestængt vrede.

De store uoverensstemmelser bundet i den kendsgerning, at vi i Danmark naturligvis ikke fra regeringens side kan begrænse ytringsfriheden, og det kan være svært at forstå i lande med andre politiske styreformere.

Vi læser nu, at danske virksomheder har skrevet under på, at de vil boykotte Israel, for at sikre kontrakter i de arabiske lande. Dette ville ikke for at efterleve disse aftaler, men alligevel problematisk.

Jeg ser også, at vor store mejerigigant ARLA rejser rundt og undskylder den danske ytringsfrihed overfor kunder i de arabiske lande. Det er meget lidt sympatisk, for nu at sige det mildt.

Så meget mere må jeg glæde mig over, at Slægtsgårdsforeningens næstformand har udtalt sig klart i medierne, fra sin plads som formand for mælkeproducenterne, og erklæret, at ytringsfrihed ikke skal byttes for kontrakter, og at principper ind imellem kan koste nogle kroner. Godt gået.

Hele dette postyr, har fjernet fokus for alle andre politiske emner, og en så vigtig ting som forhandlingerne om velfærdsreformen, der var på vej i systemet, er indtil videre udskudt.

Det er sikkert nogle der glæder sig over, uanset, at de fleste vel erkender, at der er behov for et serviceeftersyn af hele vor tilskudssystem. Sådan kan den politiske dagsorden ind imellem komme på afveje.

Blomsterne i haven vælter frem, og foråret banker på. Det er vel for alle med lyst og interesse for vor natur den tid af året, vi glæder os mest til, så lad os gøre det i fællesskab.

En tidlig forårshilsen til jer alle

*Kate og Carl Martin Christensen
Kaaregaard i februar.*

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
8900 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogbjergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 73 og
38 79 83 90 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

*Nr. 381 udkommer omkring
den 20. april 2006. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden den 1. april 2006.*

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

*Tryk: O'mega kommunikation A/S
Østerbro 4, 4200 Slagelse
Tlf. 58 55 00 33, info@o-mega.dk*

Program for årsmødet 2006

Lørdag den 27. maj 2006

- Kl. 10.00 Besøg hos Helle og Svend Nielsen, "Søndergård", Søndergårdsvej 5, Ølsted, 8723 Løsning.
- Kl. 12.00 Frokost på Hotel Bygholm Park.
- Kl. 14.30 Årsmødet åbnes officielt på Scandic Hotel Bygholm Park Schüttesvej 6, 8700 Horsens.
- Kl. 15.30 Kaffe.
- Kl. 18.00 Festmiddag på Hotel Bygholm Park.

Dagsorden for årsmødet:

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent.
3. Formanden aflægger beretning.
4. Formanden for Slægtsgårdsarkivet, Anne Lis Ladefoged, aflægger beretning.
5. Formanden for bladudvalget, Peder Mouritsen, aflægger beretning.
6. Beretningerne drøftes.
7. Fremlæggelse af regnskab og budget.
8. Valg. På valg: Peder Mouritsen, Knud Høstgaard Møller og Henry Slemming..
9. Valg af revisor.
10. Mødested for årsmødet 2007 og 2008.
11. Eventuelt.

Søndag den 28. maj 2006

- Kl. 8.30 Afgang fra Hotel Bygholm Park..
- Kl. 9.00 Daugård Kirke.
- Kl. 9.45 Afgang fra kirken.
- Kl. 10.00 Besøg hos godsejere Lisbeth og Steen Erik Højgaard. "Ørumgård", Sønderkovvej 5, Ørum, 8721 Daugård.
- Kl. 11.30 Afgang fra "Ørumgård".
- Kl. 12.30 Frokost på Gramrodehus.
- Kl. 13.45 Afgang fra Gramrodehus.
- Kl. 14.00 Besøg hos Kirsten og Hans Hansen, "Klejsgård", Klejsgårdsvej 26, Klejs, 7130 Julsminde.
- Kl. 15.45 Mødet slutter på "Klejsgård".
- Kl. 16.30 Ankomst til Hotel Bygholm Park.

Tilmeldingsskema findes side 15

Mødeudgifter

Der skal på forhånd betales for:

- Lørdag**
- Frokost på Hotel Bygholm Park ..... 110 kr.
- Eftermiddagskaffe med kagebuffet ..... 75 kr.
- Festmiddag på Hotel Bygholm Park (tre retter, inkl. 1 glas hvidvin og kaffe) ..... 358 kr.
- + fællesudgifter (musik, tryksager, porto m.m.) ..... 70 kr.
- I alt ..... **428 kr.**

Søndag

- Frokost på Gramrodehus ..... 150 kr.
- + fællesudgifter ..... 40 kr.
- I alt ..... **190 kr.**

Hvis man vil deltage i forturens besøg fredag koster det **150** kr. for frokost og bytur i Fredericia, **25** kr. for herregårdsbesøg og **125** kr. for aftensmad.

Overnatning

Der er overnatning på Hotel Bygholm Park *inkl. morgenmad.*

- Dobbeltværelse pr. person, 1 nat, ... 375 kr.
- Enkeltværelse pr. person, 1 nat, ... 650 kr.
- Dobbeltværelse pr. person, 2 nætter, ... 750 kr.
- Enkeltværelse pr. person, 2 nætter, ... 1300 kr.

Bus, søndagsudflugt

Der vil blive arrangeret buskørsel til turen søndag formiddag. Det anbefales at tage bussen, da lokale folk vil fortælle om, hvad der passerer. Pris **90** kr.

Busserne kører fra Hotel Bygholm Park og tilbage. Personbiler kan parkere på hotellets parkeringsplads hele søndagen.

Bustur kl. 8.30 til 16.30.

Bus fra Sjælland

Bus fra Sjælland over Fyn fredag morgen med opsamling efter aftale.

Pris **2450** kr. pr. person, inkl. mødeudgifter, overnatning og søndagsudflugt.

Opsamlingsstederne er fortrinsvis på gårde, hvor bilerne kan parkeres på gårdspladsen.

Bussen kører kun, hvis der er tilstrækkelig mange deltagere. Det bedes anført på tilmeldingen, hvor man helst vil stige på, så laver vi en opsamlings/køreplan som passer til behovet.

Nøjagtigt mødested og tidspunkt meddeles senere.

Afbud

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

Forturen

Traditionen tro tilbydes en fortur med udgangspunkt på Sjælland. I år vil vi først kikke nærmere på den gamle fæstningsby Fredericia, der blev asylby for at afhjælpe byens ringe indbyggertal.

Vi ser på byens struktur, besøger nogle af kirkerne og kirkegårdene med minder fra svenskekrigens tid og fra den første slesvigske krig 1848-50. Der bliver også et kikk på den jødiske kirkegård.

Frokosten nydes på et listigt sted i byens gamle del.

Vi besøger derefter Taulov kirke, hvor kunstmaler Arne L. Hansen gennemførte en moderne udsmykning i 1999.

Eftermiddagen slutter med besøg på en herregård.

Efter middag på vores hotel bliver der et aftenbesøg i Klosterkirken, der er et meget fornemt udsmykket kirkerum.

Program med opsamlingssteder og tider tilsendes.

Hovedbestyrelsesmødet

Den 16. februar 2006 afholdt Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse sit ordinære vintermøde, og traditionen tro var dette hovedbestyrelsesmøde henlagt til Landbrugets mødelokaler ved Axelborg på Vesterbrogade i København.

I sin **velkomst** omtalte landsformanden, Carl Martin Christensen, situationen netop nu, hvor den arabiske verdens kritiske holdning til den frie danske presse har stor opmærksomhed. Fugleinfluenzaen, der truer os, kan medføre store tab for landbruget. Gårde med fjerkræproduktion kan blive truet, men også jagt og jagtvæsen, og det kan medføre store indtægtstab for mange større landbrug.

Om Jens og Anna Jensens Fond sagde Carl Martin Christensen, der er formanden for legatbestyrelsen, at afkastet af fondens midler er begrænset, og derfor vil legatbestyrelsen stille større krav til legatmodtagerne.

Der kommer over 100 ansøgninger, men mange søger om hjælp til en kort studieture, men Fonden fastholder, at for at komme i betragtning, skal det være et længerevarende uddannelsesophold i udlandet. Opholdet skal være på mindst 9 måneder, og uddannelsen kan enten være teoretisk eller praktisk.

Derefter fik næstformanden, **Peder Mouritsen**, ordet, for at redegøre for landbrugets aktuelle situation.

Indledningsvis kunne næstformanden fastslå, at situationen er jævn for korn- og svineproducenterne, medens kvægbruget har haft et godt år. Men krydstjek rammer kvægbruget hårdere end svinebruget. En fejl i marken trækker fra flere steder hos kvægbrugene end hos svinebrugene.

Dernæst omtalte Peder Mouritsen den nye landbrugslov med fortrinsstilling som en uheldig begrænsning. Og en anden af landbrugets store problemer er amternes langsomme forvaltning.

Politisk ønsker man lejeloven over landbrugsloven, så en landmand ikke længere kan afhjælpe et boligproblem for en familie, der midlertidigt kan leje sig ind i et hus, der en tid ikke benyttes til en medarbejder.

Den udsendelse i DR-TV, hvor man viste tre boligproblemer hos lejere af huse, der hørte til et landbrug, har kun forringet boligudbuddet.

Til dette indlæg supplerede Jens Skytte, der talte for at brakmarkernes ukrudtsjungle blev erstattet af afgrøder til biogas. Sammenfattende sagde Peder Mouritsen, at der er ingen, som har rettigheder i landbruget.

Landbrugsloven har fjernet landmandens naturlige dispositionsret over sin landbrugsejendom med landbrugspligt. F. eks. skal man søge om tilladelse til sit naturlige dyrehold.

Næste punkt var meddelelser fra **Inger M. Hansen**, foreningens kasserer og sekretær.

Hun kunne meddele af det omdelte regnskab var revideret og godkendt, og det viste et overskud på ca. 19.000 kr. Overskuddet skyldes medlemsbidragets forøgelse, men portoudgifterne er vanskelige at budgettere, for der kommer hele tiden stigninger.

Medlemstallet er faldet med 61 i 2005. Fra 1980 til 1919.

Fordelt på kredsene var medlemstallet ved årets begyndelse og slutning således fordelt:

Bornholm	.90/98
Nordsjælland	.97/95
Vestsjælland	.195/188
Sjælland Syd	.249/240
Lolland-Falster	.124/118
Fyn	.237/224
Haderslev	.124/118
Sønderjylland Syd	.150/138
Ribe	.49/46
Ringkøbing	.101/92
Vejle	.93/90
Århus	.117/123
Midtjylland	.143/142
Himmerland	.116/114
Vendsyssel	.92/91

Hertil kommer nogle få medlemmer i udlandet.

Inger M. Hansen sagde til hovedbestyrelsen, at man melder sig ud ved at kontakte hende. Manglende indbetaling af kontingentet medfører ikke sletning. Den manglende betaling kunne jo være forårsaget af forglemmelse.

Det er tydeligt, at foreningen har brug for flere medlemmer, og på hovedbestyrelsesmødet kom en interessant drøftelse af kontingentets størrelse.

I 1966 betalte man 40 kr. i kontingent. I 2006 betales 200 kr. På 40 år er kontingentet femdoblet.

Til sammenligning kan man kikke på portoen. I 1966 kostede det 25 øre at sende et almindeligt brev som tryksag, nu betaler 450 øre for et brev som B-post. Dvs. portoen er steget næsten 18 gange. Skulle medlemskabet have fulgt portoen, ville kontingentet være 720 kr. (Var regnestykket blevet gennemført med porto for almindelige breve – 50 øre mod 475 øre, ville det svare til et kontingent på næsten 400 kr.)

Fra **Slægtsgårdsarkivet** meddelte arkivar Eigil Overby:

I det forløbne halvår har der ikke været så mange besøgende, men til gengæld har vi modtaget mange skriftlige henvendelser. Ikke mindst e-mails, hvoraf mange kræver et større undersøgelsesarbejde, inden de kan besvares. Mange henvendelser kommer fra udlandet, men desværre er oplysningerne ofte mangelfulde, og stavemåden af især stednavne er vanskelig at gennemskue. Det tager megen tid, og tilmed fører arbejdet ikke til noget tilfredsstillende resultat.

Efterhånden har Helge Sørensen færdiggjort materialet til Salomon J. Frifelt Samlingen. Det troede han faktisk, at han havde i fjor, men så ankom der fra familien Frifelt mere materiale, som nu bliver registreret.

Vedrørende samlingen af Salomon J. Frifelts bøger, så har vi efterlyst en række værker. Det har ført til aflevering af nogle få eksemplarer, og der er tilsagn på nogle, som afleveres, når den glade giver alligevel skal til museerne på Gl. Estrup.

Da Slægtsgårdsarkivet har Salomon J. Frifelts arkiv, der det magtpåliggende at have hans bøger, Og derfor vil vi nu prøve at købe de bøger man ikke har eller har lovning på.

Langt om længe lykkedes det i efteråret at få en ny lejekontrakt i stand vedrørende arkivet. Den årlige leje inkl. el og varme er godt 9.000. Lejemålet kan fra lejers side opsiges med 1 år og fra udlejers side 5 år. Vi synes der er gode betingelser for et sted, hvor vi befinder os godt. Ligeledes bør vi nævne det gode samarbejde, som vi har med såvel Landbrugsmuseets som herregårdsmuseets medarbejdere.

Endelig vil jeg nævne, at Understøttelsesforeningen for jyske landmænd og deres efterladte, der blev stiftet af jyske landmænd og proprietærer, i år fejrer 125 års jubilæum. Det sker 13. juni. Jubilæumsarrangementet er henlagt til Gl. Estrup, og jeg er blevet bedt om, på grundlag af det materiale om foreningen, som opbevares på Dansk Slægtsgårdsarkiv, at skrive en artikel om Understøttelsesforeningens historie og desuden vil noget af det mest interessante materiale blive udstillet på arkivet.

Fra **bladudvalget** oplyste redaktøren at han havde lavet en database over gårdhistorierne siden nr. 263. Der viser sig en vis ujævnhed rent geografisk, men det var også for at få bekræftet den opfattelse, at registeret blev udarbejdet. Bladets indhold styres i et vist omfang af lokale ildsjæle, der sender gode artikler til bladet eller gør redaktionen opmærksom på emner.

Fordelingen af gårdhistorier gennem de sidste 20 år ser sådan ud:

Bornholmskredsen	13
Fynkredsen	27
Haderslevkredsen	6
Himmerlandskredsen	18
Lolland-Falsterkredsen	17
Midtjysk Kreds	26
Nordsjællandskredsen	14
Ribe Amtskreds	7
Ringkøbing Amtskredsen	7
Sjælland Syd	36
Sydlig Sønderjylland	8
Vejle Amtskreds	12
Vendsysselkredsen	17
Vestsjællandskredsen	21
Århus Amtskreds	18

Hertil kommer 1 artikel fra Færøerne og 1 fra Skåne.

I alt 249 artikler fordelt med 128 på øerne og 119 i Jylland. Da medlemstallet pr. 1. januar 2006 er 963 på øernes 6 kredse og 954 i Jylland 9 kredse, kan man konstatere, at der er en nogenlunde jævn fordeling, selvom opgørelsen viser nogle områder, hvor der skal gøres en særlig indsats.

Fra rejseudvalget kunne **Inger M. Hansen** fortælle, at turen til Estland var fuldttegnet.

Derefter drøftedes kommende rejsemål som Bretagne og Grønland.

Derefter gik man over til **årsmødet 2006**, der efter initiativ fra Vejle Amtskreds har henlagt mødet til Horsens. Kredsbestyrelsen og Inger M. Hansen har styr på forberedelserne, og hovedbestyrelsen ser ubekymret frem til dette højdepunkt i foreningens virksomhed.

De **kommende årsmøder** bliver for 2007 afholdt i Skælskør (Vestsjællandskredsen) og i 2008 i Lemvig (Ringkøbing Amtskreds).

Århus Amtskreds meddelte, at de gerne ville have årsmødet i 2010.

Derefter fulgte **meddelelserne** fra de enkelte kredse. Dette punkt er altid interessant, for her udveksles ideer og erfaringer.

Under **eventuelt** oplyste Henry Slemming at DR2 til marts bringer en udsendelsesrække om livet på landet, bl. a. med indslag fra gårdjubilæet på Frydenlund hos familien Porse.

OGN

Adresseændringer

Adresseændringer bedes meddelt foreningens sekretær:
Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv.
Tlf. 59 27 59 77

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen,
Kåregård,
Badstrupvej 39,
5485 Skamby.

Søndergård i Ølsted

Gårdejer Svend Niels foran stuehuset fra 1962

Søndergård i Ølsted sogn ved Horsens åbner lørdag formiddag dørene for årsmødedeltagerne.

Ølsted sogn blev udskiftet så tidligt som i 1772, det var dengang fæstegods under Bygholm.

Efter brand i 1801 blev gården flyttet ud på bakken, og i 1864 flyttede den daværende ejer gården til den nuværende plads nær hovedvejen.

Den sidste fæster hed Rasmus Knudsen, og hans svigersøn, Philip Philipsen Bitz, købte gården til selveje omkring 1840. Philip Bitz's slægt var kommet her til landet med kartoffeltyskerne i midten af 1700-tallet.

I 1853 solgte Bitz til dyrlæge Stephen Sørensen.

Stephen Sørensen var søn af dyrlæge Søren Stephensen i Eriknaer. Han var født i 1818 og i 1843 tog han eksamen som dyrlæge fra Den Kongelige danske Veterinær- og Landbohøjskole. Han blev samtidig beslagsmedemester, for dengang var en af dyrlægernes største opgaver at afhjælpe skaderne på hestenes ben.

Efter at have drevet praksis i Slagelse, og derefter haft faderens praksis fra 1851 etablerede han sig i 1853 i Ølsted.

Stephen Sørensen var gift med Maren Sophie Andersen, der var 12 år yngre. Sammen havde de børnene Anton Vilhelm, Ane Petrea og Anders Peter.

Dyrlægen drev selv gården 45 tdr. land. Og i 1864 flyttede han gården, og opførte en præsentabel hovedbygning i grundmur og tegltag. Den havde kamtakkede gavle.

Han døde i 1875 – 57 år gammel, enken sad med gården og sønnen Anton Sørensen købte den i 1883.

I 1887 købte Therkel Jensen Wendelboe Søndergård, som han i 1904 overlod til Hans Grand gift med Jørgine Kathrine Petersen.

Gården havde stadig 45 tdr. land med 4? td. hartkorn. Der var 18 køer, 8 ungdyr og 2 tyre af sortbroget jysk race. Der var 4 heste, 1 plag og 2 får, og om året solgtes 50 slagtesvin.

I 1950 købte Signe og Gunnar Nielsen Søndergård. De opførte straks en stor staldlænge til 30 malkekøer foruden ungvæg. Længens loft var så rummeligt, at hele høsten kunne køres ind, og her stod også tærskværket. Nu rummer denne staldlænge 75 kvier.

I 1962 opførtes et nyt stuehus, og det gamle blev ombygget til bl. a. garage.

I 1977 oprettedes I/S Søndergård mellem Gunnar Nielsen og sønnen Svend Nielsen. I 1984 blev Svend Nielsen eneejer. Svend Nielsen er gift med Helle og de har tre børn. Helle Nielsen er på kontoret på Horsens Kvægmarked.

Nu hører der 70 ha til Søndergård, men driften omfatter 116 ha. Der er 128 årskøer foruden opdræt og fedekalve. Der produceres årligt 100 tyrekalve, der sælges under mærket "Dansk kalv".

I 2002 opførtes en løsdriftstald med plads til 150 køer. Det er en traditionel sengebåsestald.

I løbet af dette år skal der etableres nogle store plansiloer til af grovfoderet.

Svend Nielsen kom i bestyrelsen for Horsens Landboforening i 1988, og siden 2003 har han været foreningens formand.

OGN

Det gamle stuehus fra 1864 blev i 1862 ændret til garage m. v.

Staldlængen fra 1951 med plads til 30 køer.

Løsdriftstalden fra 2002 med plads til 150 køer.

Horsens og Bygholm

Horsens segl.
Nederst står
Horsnas –
hest og næs.

•1421•

Når vi i slutningen af maj sidder i Horsens, for at deltage i Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde med aftenfest og udflugt, så er det Bygholm, der er rammen om arrangementet.

Både Horsens by og herregården Bygholm har en overset, men meget interessant historie.

Når vi hører ordet Horsens tænker vi på statsfængslet og Bilka, men nogle forbinder også Horsens med den store middelalderfestival, der hvert år afholdes i slutningen af august.

Bysamfundets opstående lader sig ikke umiddelbart tidsfæste. Allerede i forhistorisk tid var egnen tæt befolket og ældgamle veje førte fra det frodige opland ned til fjorden, der bød på en god søværts forbindelse og desuden muligheden for fiskeri.

Umiddelbart vest for byen lå landsbyen Lovby, der synes at have været et vigtigt tingsted. Samspillet mellem de retslige og økonomiske interesser kan have begunstiget et større byanlæg omkring år 1000.

Navnet stavedes i Kong Valdemars Jordebog "Horsnæs", og lignende stavemåder findes i andre gamle dokumenter. Det udledes almindeligt af "hors" (hest) og næs.

Det er en meget gammel by, der sandsynligvis allerede i 1000-tallet har haft betydning, om end man først træffer dens navn i 1100-tallet, da den var møntsted under borgerkrigen 1147-57. Dens beliggenhed gjorde den tillige til en vigtig handels- og søfartsby.

Byens navn forekommer ofte i forbindelse med historiske begivenheder. Under krigen mellem Erik Plovpenning og Abel blev den plyndret og brændt i 1247. Under krige med Norge blev byen brændt i 1285.

Erik Menved sluttede i Horsens den 9. august 1313 et forlig med hertug Erik af Sønderjylland, og lod ved samme lejlighed nogle adelsmænd dømmes som forrædere, fordi de havde opfordret bønderne til oprør. De oprørske bønder blev ligeledes straffet og tvunget til at opføre en borg i eller ved Horsens.

To klostre

Franciskanerklosteret blev stiftet i 1261 af ridder Niels fra Barritskov, der skænkede Gråbrødreordenen sin store gård i Horsens tillige med anden ejendom i byen.

I 1497 hjemstøgtet klosteret af en større brand. I 1504 antog munkene den strengere ordensregel, Observantsen.

Indtil 1529 holdt Gråbrødrene kapitel i klosteret, dvs. at klosteret fungerede fuldt ud med munkenes rituelle dagligdag.

I reformationstiden fandt munkene en tid lang støtte hos adelsmanden Manderup Holck til Barritskov, en ætling af klosterets stifter, men uvilje fra borgernes side pressede munkene bort.

I 1530 fik borgerskabet af kongen løfte på at erholde alle de gamle gårde og jorder i byen, som var kommet til klosteret, når munkene var draget bort. Dette foregik i 1532, og klosterkirken blev da givet byen til sognekirke, medens klostergården bestemtes dels til skole og bolig for præsten, dels til hospital.

Det andet kloster, Sct. Hans Kloster eller Korsbrødregården, var af Johanniterordenen. Det nævnes første gang så sent som i 1390, men var antagelig noget ældre.

Gennem hele 1400-tallet erhvervede Johanniterklosteret megen fast ejendom både i og udenfor Horsens.

Efter reformationen i 1536 blev klosteret inddraget under kronen og bortforlenet. I 1568 fik Holger Rosenkrantz det i len, og den 29. januar 1575 fik han skøde på ejendommen.

Handelsbyen

På reformationstiden voksede byens handel især på Lübeck, Hamborg, Bremen, Amsterdam og Norge, efterhånden som hansestædernes magt indskrænkedes. Horsens regnedes for den vigtigste handelsby i Jylland.

Det var i Horsens kong Christian den Tredje modtog de jyske og fynske stænders huldning den 18. august 1534, efter at han var valgt til konge ved adelens møde i Ry den 4. juli.

Byen led under brande og krigene i 1600-tallet, men efter en økonomisk nedtur rettede den sig i begyndelsen af 1700-tallet. Skibsfarten var nu først og fremmest til Flensborg, København, Østersøbyerne og Norge.

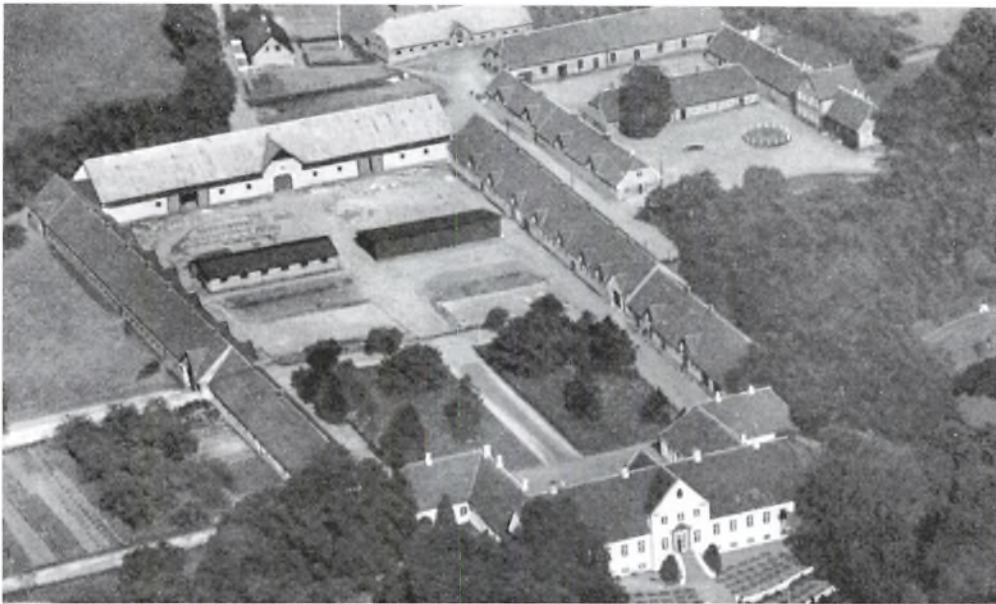
Hoffet

I slutningen 1700-tallet fik Horsens sit lille hof, idet to prinser og to prinsesser af den russiske zarfamilie tog ophold her i 1780. Det var børn af Anton Ulrich, Hertug af Braunschweig, broder til den danske dronning Juliane Marie, enke efter kong Frederik den Femte, og Anna af Mecklenburg, hvis ældste søn, Ivan, var blevet bestemt til russisk tronfølger af zarina Anna, men et år efter denne død i 1740 blev Ivan styrtet af Peter den Stores datter Elizabeth og tillige med sine forældre og fire søskende sat i fangenskab, sidst på en lille ø

Klosterkirken i Horsens, den gamle Franciskanerklosterkirke. Når byen i 1300-tallet fik et klostresamfund af tiggermunke, bekræfter det byens økonomiske styrke som handelsby.

Bygholm o. 1930 med avlsgården intakt.

Den store avlsgård dannede to gårde, en større mod syd og en mindre mod nord, i hvilken forpagterboligen med økonomilejlighed dannede den nordlige sidelænge. Overfor lå hestestalden og svinestalden. Længen mod vest var magasinbygning.

På gårdspladsen lå en længe, der rummede bolig for forvalteren og eleverne.

Den store avlsgård harmonerede smukt med hovedbygningen.

I nord og syd var længerne indrettet til kostalde.

i Dwina nær ved Archangelsk. Efter at Ivan og forældrene var døde, besluttede Katharina II at formilde de overlevende fire børns fangenskab, og ifølge overenskomst mellem det danske og det russiske hof blev de i 1780 sendt til Horsens, hvor der blev købt to gårde på torvets sydside med have ud til Ågade, til bolig for dem. Gårdene blev bygget sammen og indrettet under ledelse af professor, arkitekt og hofbygmester C. F. Harsdorff. Der indrettedes også et lille kapel efter græsk-katolsk skik. Denne ejendom kaldtes palæet.

Den russiske kejserinde udredede alle udgifterne til byggeriet, ligesom hun betalte den årlige apanage.

De fire søskende boede i Horsens til deres død, og blev alle begravet i Klosterkirken.

Den sidste af de fire søskende døde i 1807.

Fra 1810 til 1829 boede prinsesse Charlotte Frederikke, prins Christian Frederik (kong Christian den Ottende) fraskilte gemalinde i palæet. Hun havde suppleret ægteskabet og var blevet forvist til Horsens.

Prinsesse Charlotte Frederikke var moder til den senere kong Frederik den Syvende.

Ny vækst

Udviklingen i Horsens gik langsomt i stå efter 1700. Havnen var i for ringe stand og Hamburg var for dominerende. Først i begyndelsen af 1800-tallet begynder en ny økonomisk fremgang, som kan aflæses af befolkningstallet, der fordobles på et halvt århundrede til 5.827 i 1850.

Den øgede kornproduktion gav et større fødselsoverskud, og dette fødselsoverskud søgte bl. a. deres fremtid i købstæderne, hvor den begyndende industrialisering skabte muligheder.

Hovedbygningen til herregården Bygholm, før den blev dækket af et lag hvidt puds.

Fra gammel tid havde brændevinsbrændingen betydet meget for Horsens, log i årene efter 1830 øgedes brænderiernes tal, og der fandt en ikke ringe eksport sted af brændevin og fedekreaturer fra brænderiernes stalde.

Også tabaksfabrikationen var gammel i Horsens. Der dyrkedes tobak i Sundmarken og i 1802 indrettede Mads Bønnelykke en ny tobaksfabrik i Søndergade, som gav arbejde til mange småfolk.

I 1827 grundlagdes det første bryggeri, i 1830 etableredes et jernstøberi, der anlagdes et skibsbyggeri og der oprettedes en oliemølle.

I 1853 blev statens straffeanstalt taget i brug. Omtrent på samme tid påbegyndte nålemager Moritz Goldschmidt en beskeden manufakturforretning, og der blev truffet aftale mellem staten og Goldschmidt om beskæftigelse af fangerne ved væveri. I kompagni med A. F. P. Crome oparbejdede Goldschmidt virksomheden Crome og Goldschmidt, som fik udsalg over hele landet.

I 1865 påbegyndte Crome og Goldschmidt fabrikation med frie arbejdere.

Er skete meget i Horsens i 1800-tallet anden halvdel, kun skal fremhæves Danmarks første andelssvineslagteri, som seminarieførstander P. Bojsen i Gedved fik oprettet i 1887.

Som en anerkendelse af byens store industrielle betydning etableredes for en del år siden Industrimuseet i Horsens.

Bygholm

Hovedgården Bygholm har sit udspring i det kongelige slot, der menes anlagt af kong Erik Menved i 1313 som støtte for sin magt i Jylland, efter at han havde underkuet de oprørske jyske bønder.

Få årtier efter var slottet eller rettere borgen udenfor kronens eje, men Valdemar Atterdags erhvervede det, og derefter blev det et kongeligt len.

Lensmændene forsømte borgens vedligeholdelse, og i 1500-tallet forfaldt det meget stærkt, særlig under lensmanden Erik Lange til Engelsholm, som pantsatte det og i 1596 blev fradømt lenet.

Da borgen kort efter ødelagdes, flyttede lensmandens bolig til det nærliggende Stjernholm, og Bygholm blev en ladegård.

Stjernholm var det gamle Sct. Hans Kloster, som kronen i 1575 havde solgt til Holger Rosenkrantz. I 1616 købte kro-

nen Stjernholm Slot tilbage af Holger Rosenkrantz forgældede søn Otte Christoffer.

Bygholm var et af de jyske hovedlen, men ret beskedent i såvel areal so bygninger i forhold til Ålborghus, Skanderborg og Kolding.

Efter svenskekrigene og enevældens indførelse skabte kong Frederik den Tredje sig økonomisk råderum ved at afhænde en del af krongodset. Stjernholm slot med ladegården Bygholm blev i 1661 afstået til Peter, Dominicus og Johan von Uffelns arvinger i Hamborg.

I 1670 købte den lauenborgske landmarskal og landråd Joachim Werner von Bülow (død 1724) Stjernholm med Bygholm, der omtales som afbrændt af fjenden.

I 1683 købte han af kongen Bygholm vandmølle, hvortil Horsens borgerskab havde mølletvang. Møllen var nedbrændt i 1680.

I 1683 erhvervede von Bülow sædegårdsprivilegier for sit gods, og han fik tilladelse til at rive Stjernholms slots gamle forfaldne bygninger ned, og bruge materialerne til byggearbejde på Bygholm, hvor han opførte en hovedbygning af egebindingsværk.

Efter den gamle matrikel havde gården 115 tdr. hartkorn, efter Christian den Femtes matrikel fra 1688 blev dens hartkorn af ager og eng sat til 120 tdr.

Der var i hele Jylland kun to gårde, hvis ager og eng var takseret højere, nemlig Asdal med 148 tdr. hartkorn og Sostrup med 130 tdr. hartkorn, men for Asdals vedkommende lå 80 tdr. hartkorn under en afbyggergård og for Sostrups vedkommende var halvdelen af tilliggendet bortlejet. Således blev Bygholm det største avlsbrug i Jylland, hvor der på den tid var 400 sædegårde.

Besætningen var i 1639 opgivet til 97 øksne, 112 køer og kvier, 60 kalve, 140 får og lam samt 52 heste. Tre år senere var der 142 øksne, 30 stude, 110 køer og kvier, 10 kalve, 66 får og lam samt 42 heste og hopper.

Det mest interessante ved de gamle oplysninger er antallet af køer, for Bygholm vedblev at være en af de gårde i Jylland, hvor koholdet var af stor betydning. I 1760 omtales gårdens besætning som hollænderikøer.

I 1697 solgte von Bülow Bygholm og Stjernholm til den senere generalløjtnant Jørgen Rantzau, som i 1705 overlod Bygholm med 116 tdr. hartkorn, møllen med 20 tdr. hartkorn samt en del gods til Theodosius Levetzau til Oksholm. Efter hans død i 1719 overtog enken, Anne Margrethe Brockdorff, godset. Efter hendes død i 1763 delte arvingerne godset, således at Bygholm overgik til Hans Frederik Levetzau. Han døde senere samme år, og enken Sophie von Eyndten, der tre år senere solgte til Lars Thygesen, som i 1776 blev adlet under navnet de Thygeson.

Ved handlen i 1766 havde Bygholm 138 tdr. hartkorn hovedgårdstakst, deraf 18 tdr. mølleskyld, Hatting sogns konge- og kirketiende for 69 tdr. hartkorn samt ca. 870 tdr. hartkorn bøndergods.

Lars de Thygeson var en dygtig landmand, som begyndte udskiftning af landsbyernes jorder i 1770.

Med udskiftningen fulgte udflytning af gårde, vandafledning m.m.

I 1775 lod han den nuværende hovedbygning opføre. Over døren til haven er anbragt en sandstensplade med indskriften:

*O, Gud gør os hver Dag beqvem,
Og takke Dig for Huus og Hjem.
L. Thygesen – A. M. Lichtenberg,
Anno 1775 ved bygmester Anders Møller.*

Thygesen var gift med Abel Marie Lichtenberg, datter af købmand Gerd de Lichtenberg til Engelsholm m. fl.

For at bønderne kunne blive i stand til at forbedre deres gårde, lod han dem sidde for en lav landgilde, overlod de tien-der for en rimelig afgift, forbedrede i høj grad deres hesteavl ved at holde gode hingste på gården, vejledede dem med afledning af skadeligt vand, med tilplantning og meget andet.

Det er faldt samtiden mest i øjnene var hans ypperlige hollænderi af marskkvæg, der i størrelse og kvalitet ansås for det bedste i Jylland. Der var 340 køer, 100 stk. ungkvæg og kalve, 10 tyre, alt af jysk race. Hertil kom 220 får og lam samt 52 heste og 6 trækstude.

I sit ægteskab havde Thygeson haft to sønner, der begge døde før forældrene. I 1810 blev han enkemand, og samme år oprettede han et par legater, et for lærerne ved nogle af godsets skoler, og et for nødlidende på godset.

Thygeson døde i 1812 71 år gammel. Tre år før havde han ved købekontrakt solgt sit store, velholdte gods til brodersønnen Niels Emanuel de Thygeson til stamhuset Mattrup. Købesummen var nærmest symbolsk..

Den nye ejer havde været embedsmand i Norge, og han var ved ægteskabet med Louise Pløen blevet meget velhavende. Han merglede, kultiverede engene, dyrkede kartofler og raps, men den hårde og lange landbrugskrise i 1820'erne rev ham økonomisk over ende. Han kom i skatte- og renterestance, og i 1829 overtog staten hans gods.

Efter at staten havde drevet godset med tab i seks år, solgtes det til oliemøller, senere kammerherre, August Theodor Schütte.

Han var en dygtig landmand og human godsejer, der fra tid til anden ejede flere jyske herregårde.

Efter hans død i 1889 gik Bygholm over til hans søn Ludvig Theodor Schütte, der fra 1870 havde ejet Eskjær i Salling, hvor slægten stadig residerer.

Ludvig Theodor Schütte var en tid medlem af Rigsdagen. Efter hans død i 1915 solgtes Bygholm i 1916 til greve Werner Schimmelmann, som i 1918 afhændede Bygholm til Horsens Kommune. Gårdens bygninger lå dengang tæt ved byen, og i dag ligger Bygholms hovedbygning og park inde i byen.

Hovedbygningen indrettedes til hotel og restaurant, og det er den fortsat.

Hovedbygningen

De Thygesons hovedbygning fra 1775 er et påfaldende gammeldags byggeri for sin tid. Det er et barokanlæg opført i klassicismens tid. Hovedfløjen er i et stokværk over høj kælder med gennemgående frontispice. De to sidefløje er også i et stokværk med uden kælder og til dem føjer sig en vinkelbygning, så hovedbygningen består af 5 fløje.

Hovedbygningen stod indtil 1920 i blank gulstensmur, men er nu hvidkalket.

Bygholms hovedbygning set fra parken

Dansk bondelandbrug og Grundtvig

Af docent, dr. phil.
Erik Helmer Pedersen

Vor store salmedigter og folkeoplyser Nikolaj Frederik Severin Grundtvig blev som bekendt født i Udby i Sydsjælland 1783 og har dermed som 5-årig kunnet opleve bondefrigørelsens største øjeblik: Stavnsbåndsløsningen. Han har ikke senere kommenteret begivenheden direkte, men gennem sin opvækst i præstegårde, først i Udby, senere i Thyregod i det midtjyske, har han haft bondens hverdag tæt inde på livet, mest dog set på afstand.

Dog glemte han på ingen måde sit førstehånds kendskab til bondelivet. I et tidligt digt til lillesøsteren Ulrike Eleonora tales der om ploven, som opriver jorden "med hvæssede Staal for de nyskaarne Render". På en moderne præstegård brugte man naturligvis svingplov. Selv i hans største digterværk *Nyaars-Morgen* fra 1824 hentes billeder fra jordbruget: "Nu klinge der Psalmer, Hvor Leerne gaae!", og i den afsluttende strofe dufter kornet ligefrem: "Mens Markerne bølge, Med staaende Korn...".

Fra barndommens år stod hans hu til bogen; han må have læst millioner af bogsider i sit lange liv. Hans udsyn rakte dog langt videre end til det læste. Der er ingen i dansk historie, der som han har søgt at gøre sin læsning nyttig for andre, samfundsrelevant hedder det på moderne dansk. Med tiden opfattede han sig selv som en profet, hvis budskab rakte til alle danske i deres verdslige og åndelige livsudfoldelse.

Allerede som 21-årig satte han sig som mål at gøre bønderne mere vidende og bogligt dannede for derigennem at råde bod på den uret, bondeplagere før og nu havde begået. Målet stod ham helt klart: at opmuntre de himmelstræbende kræfter i det enkelte menneske og samtidig sikre, at det fortsat stod med begge ben på jorden. I sammenhæng dermed måtte han sætte kristen livsanskuelse højere end noget andet.

Moderne pædagogik stod han afvisende overfor, især når man fra den side påstod, at man aldrig måtte tvinge børnene til at lære noget videre. Seminarieuddannede lærere hævdede at være lærde folk, men derved afslørede de efter Grundtvigs opfattelse netop deres bundløse uvidenhed, topmålte narre som de var og blev. I skolen skulle børnene efter hans mening lære sig de kundskaber, der var nødvendige for at virke i sit senere erhverv.

Der var røster fremme i tiden om en halvmilitær opdragelse og uddannelse af bonden som folkelig landsoldat. Også det

måtte Grundtvig afvise, og det samme gjaldt ønsket om at sætte almen oplysning på bønderbørnenes læseplan. Hvis landet skulle bestå, måtte grænsen mellem de lavere og højere stænder bevares. Ulærde folk måtte iflg. sagens natur brødføde de lærde, og det krævede ikke akademisk lærdom. Til gengæld skulle undervisningen helst være mundtlig og levende, ja munter. Oplysningstidens nærmest bevidstløse hang til fornuftsguderiet var ham inderligt imod. Det gjorde mennesket til sin egen gud.

Den unge Grundtvig kunne som vist ikke sige helt sig fri for at dele den nedladende holdning til bonden, som var gængs i hans samtid. Nok sympatiserede de fleste med bondefrigørelsen, men enhver tale om at gøre bondestanden lige med de højere stænder var på forhånd dødsdømt. I det omfang, censuren og politiet overhovedet tillod åben debat om samfundsforhold, kunne en samfundsreformatør ikke finde litteratur om bondestandens evt. opstigning. Først med C. F. Wegeners *Liden Krønike om Kong Frederik og den danske Bonde* fra 1843 fik bondestanden sin første, officielle historiebog.

Datidens historieskrivning beskæftigede sig ikke med erhvervsforhold, og hvis Grundtvig ville konsultere teologen Gr. Begtrupps landøkonomiske danmarksbeskrivelse *Agerdyrkningens Tilstand i Danmark*, udgivet landsdel for landsdel 1803-12, ville han til stadighed blive mindet om bondens tilbagestående status som jorddyrker. Der var heller ikke udviklet en terminologi, et teknisk sprog, der gjorde det muligt at beskrive erhvervsforhold i moderne forstand. Stadig talte man om bonden og bondestanden, ikke om gårdmanden og landbruget. Moderne landbrugsteknik var i sin vorden.

Bladrer vi et øjeblik op til amtsbeskrivelsernes tidsalder 1826-44, ses bonden i periodens første halvdel stadig som en konservativ kornavlør, der viger tilbage fra at følge herregårdens eksempel for moderne jorddyrkning. Efter 1830'ernes midte skifter rapportørerne lige så stille tonefald. Nu vurderes bonden i stigende grad som avlsbruger og dermed som parthaver i moderne agerdyrkning. De overlevede bondedagbøger taler deres tydelige sprog om vendepunktet efter 1830. Søren Pedersen Havrebjerg ved Slagelse noterer netop i 1830, at der nu kræves mere af en bonde end førhen.

Som samfundsreformatør havde Grundtvig i mellemtiden bevæget sig ind mod midten. Efter flere års lærervirksomhed var han i 1811 blevet kapellan hos sin aldrende fader i Udby-Ørslev pastorat. Her var han fra første færd meget aktiv i sognelivet. Hans virke som fattigforstander tog ham især fangen; de udlevede fattige skulle behandles med ærbødighed og helst blive derhjemme og hjælpe lidt til, så længe de kunne. Ville sognebørnene ikke punge nok ud med offergaver, fik de læst teksten fra prædikestolen og det med ord fra hverdagen, de umiddelbart forstod. Eksempelvis harmede det ham at se unge gå uforberedt til alters - "som svinet til truget".

Efter tilbagekomsten til hovedstaden 1813 tog han hele det danske folk i skole. Dobbeltmonarkiets halvering ved tabet af Norge 1814 smertede ham dybt, og det samme gjorde den mangel på ægte danskhed, tiden efter hans skøn udviste. Mest var man optaget af materielle ting, forledt af Amerikas dårlige eksempel. Kærligheden til fædrelandet og til danskheden skulle genskabes, og til det formål oversatte og

gendigtede han Saxos Danmarkskronike, Snorres norske kongekronike og det oldengelske helteedigt Beowulf. Restopløget af kronikerne blev senere foræret til de danske landsbyskoler. I sit tidsskrift *Danne-Virke* fremlagde han i lærd form en åndshistorisk skitse til det højskoleprogram, som senere skulle give det folkelige Danmark en helt ny grobund. Set på denne baggrund blev 1820'erne en mathedsperiode i hans virke om folkeoplyser; til gengæld genindsatte han gennem sin opposition mod tidens teologiske smagsdommere trosbekendelsen ved dåb og nadver som selve fundamentet, klippegrunden i Gudsforholdet. Dog ville han ikke som i Udby-tiden tvinge folk til at være kristelige; i stedet måtte man klart sondre mellem menneskeligt og kristeligt. Skole og kirke var to adskilte størrelser, en holdning han senere uddybede i sit syn på folkeoplysningen.

Indtil da havde Grundtvig afvist at beskæftige sig med politik; det var og blev kongens sag. En ny revolution i Paris juli 1830 skabte imidlertid en politisk uro, der truede med at brede sig til andre lande. Da greb han pennen og skrev et langt modindlæg mod det, han forstod som tidens demokratiske "Døgn-Vildfarelser": *Politiske Betragtninger med Blik paa Danmark og Holsten* (1831).

Heri fastholdt han uden svinkeærinder kongemagtens enevældige status. Den blev i 1660 overdraget Frederik III gennem en frivillig forening mellem konge og folk. Hvis folk i almindelighed fik del i magten, ville de straks søge at fremme deres særinteresser på andres bekostning. Han havde under sine nylige besøg i det delvis demokratiserede England set, hvorledes fabriksherrerne derovre groft udnyttede deres arbejdere. Tanken om at få en rigsdag eller blot en institution som en rådgivende stænderforsamling var ham inderligt imod. Kærligheden til fædrelandet, dets indre sammenhængskraft ville gå tabt herved. Det hele kunne klares ved at bevilge skrivefrihed til et antal modne og dannede folk, som derigennem kunne give konge og regering de nødvendige råd.

N. F. S. Grundtvig.

Han blev imidlertid klogere. Da han foråret 1836 læste første nr. af "Stændertidende" med referat fra den første samling oktober 1835 – februar 1836 i de rådgivende stænderforsamlinger, Frederik VI efter tysk mønster havde indført 1834, talte en "Folke-Stemme" gennem "Mundens Thron-Bestigelse" direkte til ham om bøndernes forstand på politik og samfundsforhold. Det gav ham inspiration til at arbejde videre med de ideer, han allerede på det tidspunkt havde udformet om et moderniseret skolevæsen med hovedvægten lagt på voksenundervisningen. I de såkaldte "højskoleskrifter", han udgav i 1830'erne, oprullede han et uddannelsesprogram, der med centrum i en større statslig højskole i Sorø skulle gøre de vordende politikere fra folkets brede lag skikket til at deltage i den politiske debat.

Vor store Grundtvigkender Knud Eyvin Bugge har med rette indkredset stænderforsamlingens virksomhed som en vigtig inspirationskilde for Grundtvigs højskoletanker. Hertil kunne føjes den indirekte virkning, 1830'ernes modernisering af bondelandbruget kan have haft på hans overvejelser, og det både i positiv og negativ forstand. Når bondestanden blev økonomisk styrket, ville det givet blive fulgt op med krav om politisk medindflydelse for at fremme særinteresser. Kulturlivets og åndsaristokratiets bærende lag kunne da frygte det værste. I den nørreyske stænderforsamling havde der allerede været røster fremme om at privatisere Det kgl. Teater.

Ideen med folkehøjskolen, sådan som den med udgangspunkt i Rødning 1844 praktiseredes, var måske ikke helt efter Grundtvigs hoved. Alligevel støttede han den og blev gennem 1840'erne menigmands fortalere blandt de lærde. Og på første række blandt tilhørerskaren sås ofte dronning Caroline Amalie. Som sin mand, kong Christian VIII hørte hun til Grundtvigs faste støtter.

Han tog også aktiv del i det politiske røre, der opstod efter kongens tidlige død januar 1848 og blev, om end med lidt besvær, medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling og senere i perioder af Folketinget 1849-58. I 1866 var han i nogle måneder medlem af Landstinget. Hans rigsdagskarriere satte sig ikke dybere spor. Vore dages kritikere på venstrefløj er gået hårdt i rette med hans modstand mod statslig velfærd. De glemmer, at han tog det kristne budskab om næstekærlighed dybt alvorligt. Og når de samme kritikere først har bortamputeret kristendommen fra hans budskab, bliver det i grunden meningsløst at studere endsige brug Grundtvig.

I Folketinget kunne han få latteren til at bølge med sine ramsaltede bemærkninger. Når munterheden havde lagt sig, som 14. marts 1851, hvor man behandlede en sag om Skjoldenæsholms fæstegårde, fik tilhørerne med ét slået vinduet op for Grundtvig i al sin folkelige bredde: "...jeg har dog altid seet at holde klare Vinduer, for at see hvad der skeete udenfor, ikke blot paa Gaden, men ogsaa i Landet...".

Grundtvig var i hele sit liv i levende vekselvirkning med sin tid. Hans uvisnelige storhed hviler ikke mindst på den omslæthed, at han livet igennem ikke blot forstod den kunst at lytte, men også at indarbejde det modtagne i sin grundlæggende opfattelse. Tidligt forstod han, at landets fundament helt og holdent hvilede på folkets brede lag, bønderne og håndværkerne. Deres repræsentanter skulle da skoles i den kunst at have medansvar for landets skæbne. Når de gennem den ukrænkelige ejendomsret havde ansvar for deres eget vel, ville de også som standsrepræsentanter sky enhver form for statslig eller organisatorisk magtbrynde. Statslig omsorg forudsatte et større bureaukrati, kostede mange penge og berøvede alt for tit folk deres selvverd.

Læs videre på vore største Grundtvigkendere, K. E. Bugge og Flemming Lundgreen-Nielsen.

NYT FRA KREDSENE

Vejlekredsen

Tirsdag d. 28. marts

besøger kredsen på **Børkop Vandmølle** i Børkop.

Kl. 19.00 vil der være åben for "farbror Svends" museum og Møllen

Kl. 20.00 Skoleinspektør Preben Mikkelsen tale om:

"Hvorfor Slægtsforskning"

Derefter Kaffe.

Tilmelding senest d. 24. marts til.

Niels Chr. Jørgensen 75 89 27 11

Jørgen Sørensen 75 86 66 01

Jens Jacob Jacobsen 75 66 90 10

Årsmødet 27. – 28. maj der i år er i Vejle amt.

Se nærmere i 3 - 4 i denne udgave af "Slægtsgården".

Man kan vælge at deltage i hele arrangementet eller i enkelte dele af det, men uanset helt eller delvist, så kræver det tilmelding. Blanket er side 15.

Mandag d. 19. juni

arrangerer vi i Vejle Amt **sommermøde** hos proprietær Niels Sehested "Straarup"

Skamlinge-vejen 65, 6000 Kolding.

Med afslutning på Skamlingsbanken.

Herom senere.

Niels Christian Jørgensen

Haderslevkredsen

Kredsens **vintermøde med generalforsamling** afholdes **torsdag, den 16. marts kl. 14.00** på Tørning Kro ved Hammelev. Efter generalforsamlingen fortæller Peder Mouritsen om hverdagslivet på en slægtsgård anno 2006. Peder Mouritsen, Sædding Storgård er næstformand i Dansk Slægtsgårdsforening og landsformand for Danske Mælkeproducenter.

Elise Jensen

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen afholdes den 19. januar på Høng Landbrugsskole.

Der var genvalg til Ole Andersen, Høve og ny til bestyrelsen valgtes gårdejer, fhv. ambassadør Kristian Lund-Jensen, Grydebjerggård ved Mørkøv. Han afløste fhv. borgmester Christian Nielsen, Tølløse.

Generalforsamlingen sluttede med at kredsformanden Vagn Juel Jørgensen takkede Christian Nielsen for et stort arbejde i bestyrelsen, hvor han har været med siden kredsen blev oprettet i 1989.

Efter generalforsamlingen holdt godsejer Adam greve Moltke-Huitfeldt, Espe et meget interessant foredrag om sin slægt og dens besiddelser, ikke mindst hans egne to hovedgårde - Espe og Bonderup.

Greve Moltke-Huitfeldt arbejder sammen med godsarkivar Finn Petersen på et værk om Espe, som skal være færdigt, når han i 2010 fejrer slægtens 200 år på Espe.

OGN

Nordsjællandskredsen

Ved kredsens generalforsamling valgte Signe Jensen, formand for Nordsjællandskredsen at træde ud af bestyrelsen, og ny i bestyrelsen blev speciallæge og gårdejer Helen M. Henriksen, Birkemosegård.

Signe Jensen har været i kredsbestyrelsen siden 1988 og fra 2000 har hun været formand.

Nu har bestyrelsen konstitueret sig med Jens Brogaard Jensen, "Maglehøjgård" i Hammer Bakke som ny formand. Jens Brogaard er økonomikonsulent i Nordsjællands Landboforening, han er medlem af Skibby Kommunalbestyrelsen og tilmed medlem af det nye sammenlægningsudvalg i Frederikssund Kommune.

Sjælland Syd

Lørdag, den 4. marts afholdtes generalforsamling med 45 deltagere på Landbocenteret i Rønnede.

I formanden, Ole Krogh Jensens, fravær aflagde næstformand Asger Hennecke beretningen, hvor man glædede sig over det altid gode fremmøde og at Sjælland Syd er den største af landets 15 kredse.

Som noget nyt arrangerer kredsen kursus på Rønshoved Højskole fra 5. til 11. juni med titlen "Slægt skal følge slægters gang". Der er stor tilslutning, men der er pladser tilbage. Sommerudflugterne er under forberedelse og 4. november afholdes højskoledag på Hindholm Socialpædagogiske seminarium.

Ole Krogh Jensen, Brandelev og Asger Hennecke, Hyllinge blev begge genvalgte til bestyrelsen. Marie Hansen, Dalby ønskede ikke genvalg, og i stedet valgtes Jørgen Hansen, Høsten.

Efter generalforsamlingen fortalte amtsrådsmedlem Kaj Weng Rasmussen, Magleby, Stevns om sit liv. Han blev uddannet smed. Som 26 årig blev han gift, og købte gården i Magleby, hvor han stadig bor. I 1962 valgtes han til kommunalbestyrelsen, og er lige blevet genvalgt. Han har også været i amtsrådet gennem flere perioder. Kaj Weng Rasmussen fortalte levende om sine oplevelser, særlig som socialudvalgsformand.

Solvejg Holtet-Kristiansen.

Fynskredsen

Teaterturen til København, hvor vi så operetten "Flagermusen" i det nye operahus den 10. januar 2006 var en stor succes. Turen blev hurtigt udsolgt, for selvom prisen lå i den dyre ende, så var der meget stor interesse for den teateroplevelse.

Slægtsgårdskredsen for Fyn afholder **virksomhedsbesøg mandag, den 13. marts kl. 15.00**, hvor vi besøger SAB, Ullerupvej 76 i Skamby. Direktør Bent Juul Jørgensen vil vise foderfabrik og kornlager og fortælle om struktur og fremtid. SAB har i år 75 års jubilæum.

I forbindelse med mødet bliver der holdt **generalforsamling**.

Mogens Andersen

Landliv nu

DR2 bringer fra 20. marts 2006 om eftermiddagen udsendelsesrække med titlen "Landliv Nu". Produktionsselskabet følger livet på 7 gårde, heriblandt gården Frydenlund på Norddjursland. Frydenlund blev omtalt her i Slægtsgårdsbladet, fordi proprietær Ove Porse sidste sommer markerede sit 50 års jubilæum på gården med en stor fest for slægt, naboer etc.

Udsendelserne skal vise livet på landet år 2005, for mange mennesker kender ikke længere landet, men har en forældet, romantisk forestilling eller en forældet opfattelse at landbruget som gyllespredende og miljøfjensk.

OGN

NYE MEDLEMMER

Gårdejer Ulrik Jensen
Agdrupvej 10
9380 Vestbjerg

Gårdejere Alice og
Søren Hansen
"Knudsnæsgård"
Statenevej 20
5900 Rudkøbing

Karen-Marie og
Niels Henning Broch-Mikkelsen
Bellevej 19
7140 Stouby

Ida og Hans Peter Bossen
Keltrup Have 75
6100 Haderslev

Gårdejere Jytte og
Knud Aagesen
"Kolleruplund"
Vongevej 25
7300 Jelling

Vagn Aage Hansen
Gl. havn 9 5. th.
7100 Vejle

Ove Høegh-Guldberg
"Tygeslund"
Thygeslundvej 60
9560 Hadsund

Godsejer Anders Hvass
"Hagedstedgaard"
Nykøbingvej 84
4300 Holbæk

Lærer Doris Dalgaard
Enggårdsvej 45
Ubby, 4490 Jerslev

Gårdejere
Karen Mønsted Jensen og Jens
Hjort Jensen
"Fævejle"
Lyngbyvej 113
8250 Trustrup

Advokat Jakob Schmidt
Toftestien 56
3210 Vejby

Gårdejer Poul Erik Boesen
Lyttehøjvej 5
4840 Nørre Alslev

Gårdejere Brith og
Per Bach Laursen
"Lundgaard"
Bjørnsholmvej 69
Overlade
9670 Løgstør

Gerhardt Holst
Jeksen Dalvej 42
8362 Hinnerup

Gårdejer
Lars Albrecht Andersen
"Højstrupgaard"
Frankerupvej 45
Frankerup
4200 Slagelse

Gårdejere Birgit og
Erik Sørensen
"Bævergaard"
Vollerslevvej 25
4632 Bjæverskov

Kay Brorson Mønsted
Lyngbyvej 111
8570 Trustrup

Gårdejer
Markus Dahlgaard Henriksen
"Bomlund"
Vejsmarksvej 3
Stouby
7870 Roslev

Gårdejere Helle og
Jens Henrik Hansen
"Lykkebjerg"
Lykkebjergvej 6
4550 Asnæs

Lærer Anne Huge
Nr. Vedby Kirkevej 25
Nr. Grimmelstrup
4840 Nørre Alslev

Ellen og Folmer Hansen
Møllebakkevej 26
Ålsø
8500 Grenaa

Lene og Robin Larsen
Torkildstrup Huse 8
4863 Eskildstrup

Bjarne Christensen
Englerupvej 60
4060 Kirke Såby

Skovgaard I/S
v/Jacob, Eva og
Knud Skovgaard Jensen
"Skovgaard"
Veddingevej 13
4550 Asnæs

Tove og Birger Søndergaard
Margrethelundvej 5
8550 Ryomgaard

KURSUS

Slægt skal følge slægters gang

Rønshoved Højskole 5. – 11. juni 2006

Rønshoved Højskole

I samarbejde med Dansk Slægtsgårdsforening kreds Sjælland Syd arrangerer Rønshoved Højskole et kursus, hvor vi hører foredrag, ser historiske mindesmærker og besøger slotte og herregårde, som tilhører slægter, der i århundreder har haft stor indflydelse på statsrådet i Danmark.

Sydslesvig og Holsten hørte til Danmark helt frem til 1864. Mange af de danske ministre, embedsfolk og digtere i 1700-1800 tallet kom fra hertugdømmerne, akkurat som det nyeste indenfor landbruget så dagens lys her.

Kurset henvender sig til historisk interesserede, der sammen med andre ønsker at få indholdsrige dage med udflugter i grænselandet, sang fra højskolesangbogen omkring pejser og berigende samvær med andre.

Pris

Enkelt/dobbeltværelse: 2.995 kr. pr. person inkl. bus. Beløbet dækker alle programsatte punkter og udflugter.

Program:

Mandag, den 5. juni kl. 13.00 er der busafgang fra Asger Hennecke, Sønderhavevej 5, Havnskov nær Hylinge ved Næstved. Forventet ankomst til Rønshoved Højskole kl. 17.00.

Tirsdag, den 6. juni. Foredrag ved lektor Carsten Porskrog Rasmussen, Århus Universitet om "Glücksborgernes vej til den danske trone" om formiddagen, og om eftermiddagen causerer redaktør Sven-Erik Ravn over emnet "Derfor er vi sønderjyder noget særligt".

Onsdag, den 7. juni heldagstur til Slesvig, Dannevirke og Frederiksstad. Undervejs ser vi nogle betydningsfulde historiske steder.

Torsdag, den 8. juni. Heldagstur til Rendsborg og Breitenburg. Vi besøger også herregården Emkendorf.

Om aften causerer redaktør Frode Kristoffersen over emnet "På rejse i Europa".

Fredag, den 9. juni. Heldagstur til Angel og Svans. Vi besøger bl. a. de to prægtige herregårde Ludvigsborg og Altenhof.

Lørdag, den 10. juni. Birgitte Arendt, Haderslev genfortæller Lykke Per af Henrik Pontoppidan.

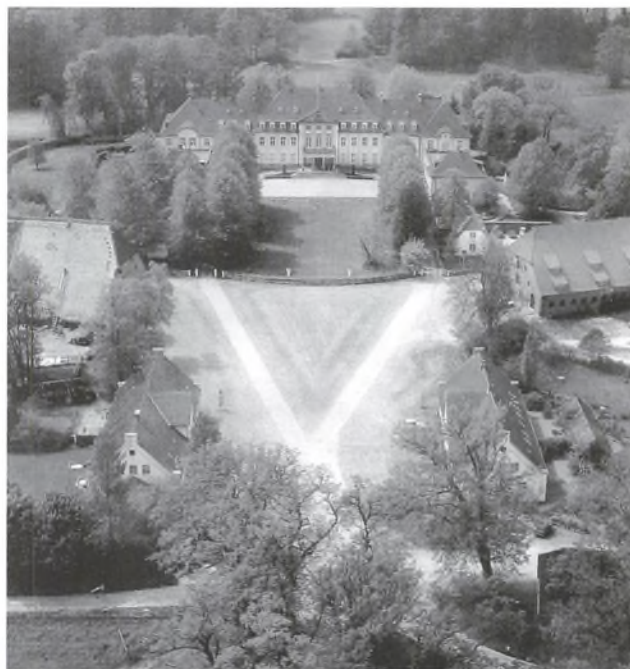
Eftermiddagen er til fri disposition og om aftenen er der festmiddag og festaften, hvor operasanger Bettina Hellemann Munch synger operette, opera og Kaj Normann Andersens sange.

Søndag, den 11. juni. Efter morgenbuffet afsked og afrejse.

Tilmelding:

Udførligt program og tilmelding sker ved henvendelse til formanden for Sjælland Syd:

Ole Krogh Jensen,
Kroghbrogård,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved.
Telefon 55 54 00 56.

Altenhof, som vi besøger om fredagen, er Reventlowslægts store gods, som slægten har ejet siden 1691.

I 1938 arvedes Altenhof af Marie-Louise komtesse Reventlow gift med Felix von Bethmann-Hollweg.

Deres søn er den nuværende ejer.

Hovedbygningen er opført i 1722-1728, men har senere gennemgået omfattende ombygninger og udvidelser.

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2006

Tilmelding kan kun ske skriftligt (evt. pr. e-mail) til Slægtsgårdsforeningens kasserer og sekretær Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, **senest den 8. april 2006.**

For deltagere som **ikke** skal overnatte, **senest den 20. april.**

Deltagerliste m.m. vil blive fremsendt sammen med indbetalingskort i begyndelsen af maj.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

Møde _____ Frokost og bytur i Fredericia, fredag
 _____ Herregårdsbesøg, fredag
 _____ Aftensmad, fredag
 _____ Frokost, lørdag
 _____ Eftermiddagskaffe, lørdag
 _____ Festmiddag, lørdag
 _____ Frokost, søndag

Overnatning _____ Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 _____ Lørdag - søndag, enkeltværelse
 _____ Fredag - søndag, dobbeltværelse
 _____ Fredag - søndag, enkeltværelse

Busser _____ Bus, søndagsudflugt
 _____ Bus fra Sjælland med påstigning i _____

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

KLIP

KOPI TIL EGET BRUG:

Hermed bestilles (skriv antal personer)

Møde _____ Frokost og bytur i Fredericia, fredag
 _____ Herregårdsbesøg, fredag
 _____ Aftensmad, fredag
 _____ Frokost, lørdag
 _____ Eftermiddagskaffe, lørdag
 _____ Festmiddag, lørdag
 _____ Frokost, søndag

Overnatning _____ Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 _____ Lørdag - søndag, enkeltværelse
 _____ Fredag - søndag, dobbeltværelse
 _____ Fredag - søndag, enkeltværelse

Busser _____ Bus, søndagsudflugt
 _____ Bus fra Sjælland med påstigning i _____

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

Inger M. Hansen,
Svalevej 13,
4440 Mørkøv

POST

B

PP DANMARK

Magasinpost

Ole Krogh Jensen, »Kroghbrogård« - *En Slægtshistorie*

Anmeldt af arkivar Ejgil Overby, Dansk Slægtsgårdsarkiv.

I efteråret 2005 afleverede Ole Krogh Jensen til Dansk Slægtsgårdsarkiv et eksemplar af en udførlig slægtsbog om sin egen slægt.

Som han skriver i forordet, så har det, så længe han kan huske, været en af hans største interesser at finde ud af, hvordan de forskellige slægtleds personer havde opført sig og deres livsvilkår gennem tiderne.

Af særlig interesse for Krogh Jensen er den fædrene slægt med rod i fødegården, der gennem mange år blev kaldt »Kroghbrogård«, men som i tiden omkring Anden Verdenskrig fik navnet »Østergård« – et navn Krogh Jensen nu har fået ændret til det oprindelige.

På Slægtsgårdsarkivet havde vi i forvejen en del oplysninger om slægten, bl. a. baseret på undersøgelser foretaget af Hofmannsen i 1971. Undersøgelserne viste, at slægten havde dybe rødder i Brandelevengen, og at den umiddelbart, uden vanskeligheder, kunne føres tilbage til 1600-tallet. Da Krogh Jensens farfar og farmor var fætter og kusine, medførte undersøgelsen det, som man kalder anetab, hvilket betyder, at det lettede arbejdet, da Krogh Jensen ikke har så mange forskellige aner i de sidste led.

Slægten har gennem mange generationer været med til at præge Brandelevs liv, og ikke mindst i 1700-tallet besad slægten en stor del af landsbyens gårde. Desuden er der indenfor farfarens mødrende slægt en gren, som ikke hører til bondeslægten, men som bl. a. har fostret præster gennem adskillige tidsaldre. Nogle af forfædrene blandt Brandelevs bønder i 1700 årene har klaret sig utroligt godt og viste samtidig en stor social forståelse for deres familie. De viste sig

også at have stærke anlæg for at modtage tidens indlæring hos lærer, degn og præst.

Indledningsvis indeholder slægtsbogen nogle smukke fotografier af gården. Først et luftfoto fra 1998 af hele gården og derefter nogle billeder af stuehuset og omgivelserne fra 2004. Dernæst følger de omfattende anetavler vedrørende Krogh Jensen op fædrene side og mindre omfattende anetavler for to tipoldemødre i henholdsvis 4. og 5. generation. Næste afsnit er helliget familielivet med forfædrene, alt under harmoniske forhold, dog forstyrret en tid under krigen, hvor en storebror, der var modstandsmand, med nød og næppe undgik at blive arresteret af Gestapo.

Moderen stammede fra Svinø, hvor bedstefaren og hans forældre optrådte som »kloge mænd«. Det afsnit og det følgende om faderens forældre indeholder, efter min opfattelse, nogle af bogens smukkeste beskrivelser.

De følgende afsnit vedrørende oldeforældre og tipoldeforældre er naturligvis af uvurderlig hjælp for den, der ønsker at forske i slægten. Her er det bl. a. dokumenteret, at en tipoldemor, farfaderens mormor, som var af Gasmannslægten, har forfædre udenfor bondestanden, som kan følges langt tilbage bl. a. i Odsherred, Ærø, Als og Tønder.

Gennem Krogh Jensens studier af de forskellige grene af slægten, har han fundet frem til dramatiske hændelser i familierne, hvoraf nogle havde været ham fortalt, men som ved nærmere forskning viste sig at være flere og voldsommere end nogen anede.

I sin helhed må jeg sige om slægtsbogen, at den er vel tilrettelagt og overskuelig.

Da den indeholder meget spændende læsning, kan den anbefales til Slægtsgårdsarkivets besøgende. Men ikke mindst for dem, der har lyst til selv at udarbejde egen slægtshistorie, er den en god inspiration.

E. Overby

Gårdejer Ole Krogh Jensen, Brandelev har udgivet sin slægtsbog, som ikke alene er interessant læsning, men også kan være til inspiration for andre, der påtænker at samle deres slægtshistorie.

Slægtshistorien kan erhverves hos forfatteren tlf.: 55 54 00 56.

